

Sygn. akt III KK 247/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 stycznia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Artymiuk (przewodniczący)
SSN Przemysław Kalinowski
SSN Barbara Skoczowska (sprawozdawca)

Protokolant Jolanta Włostowska

w sprawie E. F.

oskarżonej z art. 212 § 1 k.k. w zw. z art. 216 § 1 k.k.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 17 stycznia 2018 r.,

kasacji, wniesionej przez pełnomocnika oskarżycielki prywatnej J. P.

od wyroku Sądu Okręgowego w S.

z dnia 15 lutego 2017 r., zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w M.z dnia 30 września 2016 r.,

1. uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Okręgowemu w S. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym;

2. zwraca oskarżycielce prywatnej J. P. opłatę od kasacji w kwocie 450 zł (czterysta pięćdziesiąt złotych).

UZASADNIENIE

Oskarżycielka prywatna J. P. oskarżyła E. F.k o to, że: „w okresie od 11 maja 2014 r. do końca października 2014 r. w [...] działając czynem ciągłym: znieważała J. P. nazywając ją złodziejką, oszustką i lichwiarką, w zamiarze aby owe zniewagi dotarły do oskarżycielki prywatnej i pomawiała J.P. o to, że: naciąga ludzi na kredyty, pobiera od ludzi bardzo duże sumy pieniędzy za udzielenie kredytów w zamiarze poniżenia J. P. oraz narażenia jej na utratę zaufania potrzebnego dla wykonywanej przez nią działalności doradcy kredytowego i zdyskredytowania w oczach aktualnych i potencjalnych klientów”,

tj. o czyn z art. 212 § 1 k.k. w zw. z art. 216 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k.

Sąd Rejonowy w M., wyrokiem z dnia 30 września 2016 r.:

- I. uznając, że E. F. w ramach zarzucanego jej w akcie oskarżenia czynu dopuściła się tego, że w okresie od 11 maja 2014 r. do końca października 2014 r. w [...] w krótkich odstępach czasu, z góry powziętym zamiarem znieważała J.P. nazywając ją złodziejką, oszustką i lichwiarką, w zamiarze aby owe zniewagi dotarły do oskarżycielki prywatnej i pomawiała J.P. o to, że: naciąga ludzi na kredyty, pobiera od ludzi bardzo duże sumy pieniędzy za udzielenie kredytów w zamiarze poniżenia J.P. oraz narażenia jej na utratę zaufania potrzebnego dla wykonywanej przez nią działalności doradcy kredytowego i zdyskredytowania w oczach aktualnych i potencjalnych klientów, tj. popełniania czynu wyczerpującego znamiona występku z art. 212 § 1 k.k. w zw. z art. 216 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k., na podstawie art. 66 § 1 k.k. i art. 67 § 1 k.k. w brzmieniu tych przepisów obowiązującym przed 1 lipca 2015 r. w zw. z art. 4 § 1 k.k. postępowanie wobec niej warunkowo umorzył tytułem próby na okres roku;
- II. na podstawie art. 67 § 3 k.k. w zw. z art. 72 § 1 pkt 2 k.k. w brzmieniu tego przepisu obowiązującym przed 1 lipca 2015 r. w zw. z art. 4 § 1 k.k. zobowiązał oskarżoną E. F. do przeproszenia pokrzywdzonej J.P.;
- III. zasądził od oskarżonej E. F. na rzecz oskarżycielki prywatnej J.P., zwrot poniesionych przez nią zryczałtowanych kosztów procesu w kwocie 300 zł. oraz kwotę 1008 zł. tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;
- IV. zasądził od oskarżonej na rzecz Skarbu Państwa kwotę 60 zł. tytułem opłaty i obciążył ją pozostałymi kosztami procesu w kwocie 118,70 zł.

Apelację od tego wyroku wniósł obrońca E. F. Zaskarżając go w całości, zarzucił:

I. „błąd w ustaleniach faktycznych, mający wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia, który to błąd wyraża się w bezzasadnym i arbitralnym przyjęciu, że zgromadzony w sprawie materiał dowodowy wskazuje, iż oskarżona popełniła czyn opisany w wyroku, w sytuacji gdy prawidłowa ocena materiału dowodowego wskazuje, że E.F.:

a) nigdy nie znieważała J.P., w tym nie nazwała jej złodziejką, oszustką, lichwiarką,
 b) nigdy nie pomawiała J.P. o to, że <naciąga ludzi na kredyty, pobiera od ludzi bardzo duże sumy pieniędzy za udzielenie kredytów w zamiarze poniżenia J.P. oraz narażenia jej na utratę zaufania potrzebnego dla wykonywania przez nią działalności doradcy kredytowego i zdyskredytowania w oczach aktualnych i potencjalnych klientów>, w sytuacji gdy prawidłowo oceniony materiał dowodowy wskazuje, że E.F. rozmawiała o udziale J.P. w udzieleniu kredytów córce E.F., przy czym użyte słowa nie były znieważające, pomawiające, a zmierzały jedynie do uzyskania pomocy zarówno dla J.P. (oskarżona obawiała się, że może mieć ona kłopoty zawodowe jak i A. N., która za pośrednictwem J.P. uzyskała kredyt z bardzo wysokimi opłatami dodatkowymi - opłata brokerska, opłata przygotowawcza)”;

II. zdaniem skarżącego „wskazane powyżej błędne ustalenia faktyczne były następstwem obrazy przepisów postępowania (które to naruszenie mogło mieć wpływ na wynik postępowania), dlatego też na podstawie art. 438 pkt 2 k.p.k. wyrokowi zarzucił naruszenie art. 4 k.p.k., art. 5 § 2 k.p.k., art. 7 k.p.k., art. 92 k.p.k., art. 410 k.p.k., art. 424 § 1 i 2 k.p.k. przejawiające się przede wszystkim w:

- braku obiektywnego wyjaśnienia wszystkich istotnych okoliczności sprawy, w szczególności Sąd oparł wyrok jedynie na zeznaniach członków bliskiej rodziny pokrzywdzonej, przy jednoczesnym pominięciu korzystnych zeznań świadków w tym [...], z których nie wynika, aby oskarżona poniżała i pomawiała pokrzywdzoną,
- rozstrzygnięciu niedających się usunąć wątpliwości na niekorzyść oskarżonej z rażącym naruszeniem zasady domniemania niewinności oskarżonej. Skarżący wskazał, że Sąd przerzucił w niniejszej sprawie ciężar dowodu na oskarżoną, której nakazał udowadniać wiarygodność swoich twierdzeń”;

III. obrońca „na wypadek uznania przez Sąd, iż stan faktyczny niniejszej sprawy nie budzi wątpliwości, zaskarżonemu orzeczeniu zarzucił naruszenie prawa materialnego, tj. art. 212 § 1 k.k. w zw. z art. 216 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. oraz art. 213 k.k. poprzez błędne uznanie, że w świetle zgromadzonego materiału dowodowego oskarżona popełniła czyn z art. 212 § 1 k.k. w zw. z art. 216 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k., w sytuacji gdy oskarżona nie pomawiała i nie poniżała pokrzywdzonej, a wszelkie kierowane w tej sprawie wypowiedzi E.F. były prawdziwe i miały na celu pomoc zarówno pokrzywdzonej jak i A. N. Skarżący zastrzegł jednak, iż zarzuty te stawia jedynie na wypadek uznania wcześniejszych zarzutów za bezzasadne albowiem nadal zaprzecza, aby oskarżona popełniała przypisany jej czyn”.

Podnosząc te zarzuty obrońca oskarżonej wniósł o zmianę wyroku w całości poprzez uniewinnienie oskarżonej od popełnienia zarzucanego jej czynu, ewentualnie o uchylenie wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd I Instancji oraz wniósł o zasądzenie kosztów postępowania według norm prawem przepisanych.

Sąd Okręgowy w S., wyrokiem z dnia 15 lutego 2017 r., sygn. akt II Ka .../16, zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, iż oskarżoną E.F. uniewinnił od popełnienia zarzucanego jej czynu, zasądził od oskarżycielki prywatnej J.P. na rzecz oskarżonej E.F. kwotę 1284 zł tytułem zwrotu poniesionych przez nią kosztów zastępstwa procesowego w sprawie oraz stwierdził, że wydatki postępowania w sprawie ponosi oskarżycielka prywatna J. P.

Kasację od tego wyroku wniósł pełnomocnik oskarżycielki prywatnej. Zaskarżając to orzeczenie w całości na niekorzyść oskarżonej, zarzucił:

1) „rażącą obrazę prawa materialnego (art. 212 § 1 k.k., art. 213 k.k. i art. 216 § 1 k.k.) mającą decydujący wpływ na treść orzeczenia - przy jednoczesnym pełnym honorowaniu przez Sąd Odwoławczy ustaleń faktycznych poczynionych przez Sąd Rejonowy- polegającą na :

- błędnym uznaniu, że nazywanie przez oskarżoną E.F. oskarżycielki prywatnej J.P.: złodziejką, oszustką i lichwiarką nie stanowiło przestępstwa zniewagi, gdyż w ocenie Sądu Okręgowego cytowane wyżej określenia <nie były wypowiedziami całkowicie nieprawdziwymi>,

- wadliwym przyjęciu, że osiągnięcie nienależnych korzyści materialnych kosztem innej osoby to, w pojęciu społecznym nic innego jak kradzież mienia i to niezależnie od tego jak tego typu zachowanie mogłoby być zakwalifikowane przez kodeks karny,
- dokonaniu wykładni takich pojęć, jak: złodziejka, oszustka i lichwiarka z powołaniem się na ich znaczenie w bliżej niedookreślonym <życiu codziennym> czy <odczuciu społecznym bądź odczuciu powszechnym> w zupełnym oderwaniu od wykładni tych określeń obowiązujących na gruncie znamion czynów zabronionych z art. 212 i 216 k.k.,
- błędnym uznaniu, że pomawianie przez oskarżoną J.P. o to ,że naciąga ludzi na kredyty, pobiera od ludzi bardzo duże sumy pieniędzy za udzielanie kredytów nie było wypowiedzane w zamiarze poniżenia oskarżycielki prywatnej, a nadto nie naraziło jej na utratę zaufania potrzebnego przy wykonywaniu przez nią działalności doradcy kredytowego i zdyskredytowania w oczach aktualnych i potencjalnych klientów, a finalnie nie wyczerpało w realiach sprawy niniejszej znamion przestępstwa zniesławienia przy jednoczesnym nieuprawnionym wyjściu przez Sąd Odwoławczy poza ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Rejonowy mimo zapewnień w uzasadnieniu skarżonego orzeczenia ,że Sąd Odwoławczy w pełni honoruje ustalenia Sądu I instancji,
- wadliwym przyjęciu, że rzekoma prawdziwość zarzutów czynionych przez oskarżoną oskarżycielce prywatnej może ekskulpować oskarżoną w zakresie czynu z art. 216 k.k.,
- wadliwym uznaniu na gruncie art. 213 k.k., że w zakresie znamion czynu z art. 212 § 1 k.k., że rzekoma prawdziwość zarzutów stawianych przez E.F. oskarżycielce prywatnej publicznie może ekskulpować oskarżoną w zakresie przestępstwa zniesławienia”.

Podnosząc powyższe zarzuty, pełnomocnik oskarżycielki prywatnej wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w S. do ponownego rozpoznania.

Obrońca E.F. w pisemnej odpowiedzi na kasację wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja pełnomocnika oskarżycielki prywatnej J.P. wniesiona na niekorzyść E.F. zasługuje na uwzględnienie, gdyż Sąd Okręgowy w S. zmieniając wyrok Sądu I instancji i uniewinniając oskarżoną od popełnienia zarzucanego jej czynu, dopuścił się rażącego naruszenia przepisów prawa materialnego wskazanych w kasacji.

Z pisemnych motywów zaskarżonego wyroku wynika, że Sąd odwoławczy w pełni zaakceptował ustalenia faktyczne Sądu Rejonowego, który przyjął, że oskarżona wielokrotnie w rozmowach zwłaszcza z krewnymi stron twierdziła, iż oskarżycielka prywatna jest złodziejką, oszustką i lichwiarką oraz, że naciąga ludzi na kredyty, a wypowiedzi te miały na celu podważenie wiarygodności oskarżycielki prywatnej, która w tym czasie świadczyła usługi związane z pośrednictwem w udzielaniu przez banki kredytów. Sąd ten jednak nie podzielił dokonanej przez Sąd I instancji oceny prawnej zachowania oskarżonej z uwagi na powzięte wątpliwości co do tego, czy zachowanie oskarżonej było zawinione.

Analiza uzasadnienia nie wskazuje jednak jednoznacznie, co było rzeczywistą podstawą uniewinnienia oskarżonej. Z jednej bowiem strony Sąd ten w ocenie stopnia zawinienia oskarżonej kluczową rolę przyznaje okolicznościom wskazanym w art. 213 § 1 k.k., mimo, że w żadnym miejscu nie odwołuje się do tej podstawy prawnej wyłączającej bezprawność zniesławienia z art. 212 § 1 k.k. Słusznie natomiast wskazuje skarżący, że Sąd odwoławczy uniewinniając oskarżoną od popełnienia zarzucanego jej czynu pomija, że oskarżonej przypisano popełnienie przestępstwa nie tylko z art. 212 § 1 k.k., ale kumulatywnie kwalifikowanego również z art. 216 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k., a przepis art. 213 k.k. nie odnosi się do przestępstwa z art. 216 § 1 k.k. Z drugiej natomiast strony, wskazując na prawdziwość wypowiedzianych przez oskarżoną pod adresem oskarżycielki prywatnej określeń, nie tylko dokonuje tego wbrew dokonany przez Sąd I instancji ustaleniom faktycznym, mimo deklaracji ich akceptowania, ale również w zupełnym oderwaniu od ich oceny w kontekście znamion czynów z art. 212 § 1 k.k. i z art. 216 § 1 k.k., odwołując się w tym zakresie jedynie do bliżej niedookreślonego rozumienia tych pojęć w życiu codziennym.

Zasła więc konieczność uchylecia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy Sądowi Okręgowemu. Przy ponownym rozpoznaniu sprawy, Sąd

odwoławczy dokona rzeczywistej, mającej oparcie w przepisach prawa, oceny zachowania oskarżonej E.F. w kontekście zarzutów apelacyjnych.

Zgodnie z treścią art. 527 § 4 k.p.k. wobec uwzględnienia kasacji, nakazano zwrot oskarżycielce prywatnej wniesionej przez nią opłaty sądowej w kwocie 450 złotych.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł jak w części dyspozytywnej wyroku.

kc